

Nr 449

Av herr **Hoppe m. fl.**, om en översyn av abortindikationerna.

Nu gällande abortlag (nr 318/1938) trädde i kraft den 1 januari 1939. Dittills hade framkallande av abort utan undantag belagts med straff, om än i praktiken visst hänsynstagande till nödfall praktiserats. Åren 1941 (283) och 1942 (392) vidtogs smärre ändringar i 1938 års lag.

År 1946 (210) infördes ändringar av mera principiell betydelse. Sålunda infördes bl. a. ett nytt stycke i § 1 av 1938 års lag:

Havandeskap må enligt denna lag avbrytas:

2) när med hänsyn till kvinnans levnadsförhållanden och omständigheterna i övrigt kan antagas, att hennes kroppsliga eller själsliga krafter skulle allvarligt nedsättas genom barnets tillkomst och vården om barnet.

Som skäl för denna utvidgning av 1938 års abortlag anförde justitieministern bl. a. följande:

Liksom utredningen har jag kommit till den uppfattningen, att lagen blivit tillämpad endast i ett mindre antal av de fall, som åsyftats med nämnda indikation. Detta är ägnat att ingiva betänkligheter ur flera synpunkter. Det är troligt, att åtskilliga kvinnor blivit försatta i stora svårigheter och att många av dem råkat i händerna på okunniga abortörer, med stora risker för liv och hälsa. Att så ringa hänsyn tagits till den social-medicenska indikationen kan lätt medföra en minskad benägenhet hos det abortsökande klientelet att över huvud taget vända sig till läkare. De abortsökande kvinnorna måste känna, att de vid sådana hänvändelser för prövning i den lagstadgade ordningen verkligen möta förståelse för konfliktläget.

Den särskilda bestämmelse, som jag ansett behövlig, bör söka karakterisera sådana fall av social-medicensk indikation, där tvekan nu kan råda om de gå in under lagen, men möjlighet till abort synes böra finnas. Såsom jag förut antytt, anser jag, att man härvid kan gå något utöver vad som närmast varit avsett vid lagens tillkomst. De medicinska krav, som enligt den nuvarande bestämmelsen uppställas, böra alltså något avtrubbas, samtidigt som det sociala momentet understrykes starkare. I det förra hänseendet har det synt mig lämpligt att i den nya bestämmelsen undvika ett uttryck, som kan anses innebära krav på någon akut fara för kvinnan, och i stället använda någon bestämning, som direkt för tanken på en mera långsam nedslitning av hennes krafter. Vidare har jag ansett behövt utmärka, att man icke skall taga hänsyn enbart till vad barnets födsel innebär för kvinnan utan, minst lika mycket, även till de omsorger och den arbetsbörda,

som barnet för framtiden kan antagas vålla henne. Vad åter angår de sociala skäl, som skola motivera att avbrytande av havandeskapet må ske, trots att i och för sig tillräckliga medicinska skäl ej föreligga, har jag ansett dem böra utmärkas genom angivande att åtgärden skall framstå som motiverad när hänsyn tages jämväl till kvinnans levnadsomständigheter. Genom införande av en sådan särskild indikation som nu angivits vinner man självfallet samtidigt, att tillåtligheten av havandeskapets avbrytande i de något mera medicinskt betonade fall, som närmast avsetts med uttrycket »svaghet» i första punkten, blir fullt tydlig.

År 1948 väcktes en motion i riksdagen (II: 372) av herr Johansson i Stockholm, som önskade att området för legal abortframkallning bleve fastare och snävare fixerat. Motionen avlogs av riksdagen.

Vid 1953 års riksdag framlades på nytt en motion i ärendet av herr Gustafsson i Borås m. fl. (II: 115). Motionen avlogs av riksdagen på förslag av första lagutskottet (utl. nr 17). I sin motivering för avslag erinrar utskottet om 1950 års abortutredning och säger: »Med hänsyn till arten och omfattningen av det åt abortutredningen lämnade uppdraget synes det utskottet uppenbart, att någon särskild utredning för revision av de olika indikationerna i abortlagen icke nu bör komma till stånd. Först sedan resultatet av abortutredningens arbete framlagts torde nämligen tillräckliga förutsättningar finnas för att bedöma huruvida en sådan revision kan vara erforderlig eller lämplig.» I en vid samma riksdag av herr Hagård m. fl. väckt motion om vissa utredningar i befolkningsfrågan (II: 157) hade bl. a. hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att 1950 års abortutredning måtte erhålla direktiv att även upptaga lagstiftningsfrågan till omprövning. Riksdagen avlog motionen på de i fråga om herr Gustafssons motion anförda grunderna.

1950 års abortutredning tillsattes med uppdrag att inom inrikesdepartementet biträda med utredning om översyn av den abortförebyggande verksamheten och därmed sammanhängande spörsmål. Utredningen framlade sitt betänkande den 2 september 1953.

Betänkandet har varit utsänt på remiss. Därmed torde de av första lagutskottet vid 1953 års riksdag framförda skälen att avstyrka motioner i abortfrågan i väntan på 1950 års abortutrednings resultat icke längre föreligga.

1950 års abortutredning begränsade i enlighet med det givna direktivet sitt förslag att gälla sociala och ekonomiska hjälpåtgärder, abortärendenas handläggning samt utvidgad rådgivning och sexualupplysning.

Det synes oss emellertid angeläget, att de av 1950 års abortutredning framlagda förslagen kompletteras på väsentliga punkter. Vi instämmer med vad första lagutskottet i sitt utlåtande nr 17/1953 säger: »Abortfrågan är av sådan betydelse för samhället att den kräver oavlåtlig uppmärksamhet från statsmakternas sida.»

Avbrytande av ett havandeskap genom fostrets avlivande är enligt svensk lag en brottslig handling, om icke tillstånd enligt abortlagen erhållits.

Fostret är från befruktningsögonblicket ur biologisk synpunkt en individ med unik kombination av egenskapsanlag från både modern och fadern. Fostret har ur moralisk-etisk och även ur juridisk synpunkt *en* mänsklig rättighet, nämligen rätten att få leva. För att belysa detta sista påstående ber vi att få citera några satser ur Hagströmer: »Föreläsningar i straffrätt»: »Från det ögonblick befruktningen har ägt rum, är ett foster i juridisk mening för handen. Det ligger i sakens natur, att fostrets utvecklingsstadium är utan betydelse för frågan angående straff enligt lag för handlingar riktade mot fostret. Fostret betraktas av lagen icke blott i förhållande till främmande person utan också i förhållande till modern själv som något från henne skilt såsom ett självständigt brottsobjekt.»

Ett människofoster bör endast i yttersta nödfall avlivas. Det är vid fosterfördrivning alltid fråga om två individer. Fostrets rätt att leva *kan* vägas mot moderns eventuella livsfara, men fosterfördrivning bör aldrig jämföras med en behandlingsmetod vid sjukdom. Den lagliga aborteringen *måste nedbringas till minsta tänkbara omfattning*. En översyn av varje särskild abortindikation i vår nuvarande lag torde i detta sammanhang komma att visa sig ofrånkomlig.

Av årets statsverksproposition framgår, att Kungl. Maj:t för närvarande icke avser att framlägga någon proposition med anledning av 1950 års betänkande i abortfrågan. Under sådana omständigheter kan här erinras om första lagutskottets förut omnämnda och av riksdagen godkända yttrande varav framgår, att resultat av abortutredningens arbete borde avvaktas, innan frågan om en revision av indikationerna i abortlagen upptoges till omprövning. Tidpunkten för igångsättande av en översyn torde därför nu vara inne. I ett antal remissutlåtanden på 1950 års betänkande i abortfrågan har yrkande om en dylik översyn framförts.

Ett av motiven för utvidgning av indikationerna i 1938 års abortlag var en önskan att bekämpa de illegala aborterna. Detta motiv framgår av justitieministerns ovan citerade yttrande och har ofta återopats i olika sammanhang. Även om de illegala aborternas antal ej kan exakt uppskattas, har ingen säkert kunnat visa att deras antal minskats efter 1946 års lag. Däremot kan abortutredningen påvisa en förskjutning i det legala abortklientelet i riktning mot en övervikt beträffande gifta kvinnor. Dessutom säger abortutredningen: I diskussionen kring abortfrågan har upprepade gånger gjorts gällande att möjligheten att få legal abort kommit vissa kategorier av kvinnor, som eljest aldrig ens skulle ha reflekterat på den utvägen, att söka få havandeskapet avbrutet. Det är sannolikt att detta i viss utsträckning är riktigt.

Under återopande av vad ovan anförts och i anslutning till de över-

väganden vartill 1950 års betänkande i abortfrågan givit anledning, vill vi härmed föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att en översyn av nu tillämpade abortindikationer snarast möjligt, exempelvis genom sakkunniga inom departementet, verkställles.

Stockholm den 26 januari 1955

<i>Carl Hoppe</i>	<i>Alarik Hagård</i>	<i>Einar Rimmerfors</i>
<i>Märta Boman</i>	<i>Axel Gustafsson</i> Borås	<i>Eva Karlsson</i>
<i>Ruben Swedberg</i>	<i>Eric Nelander</i>	<i>Edvin Gustafsson</i> i Bogla
<i>Olof Hammar</i>	<i>Sven Svensson</i> i Krokstorp	<i>Harry Carlsson</i> Tibro
<i>Margit Vinge</i>	<i>S. Rimås</i>	<i>Yngve Hamrin</i>
<i>Samuel Norrby</i>	<i>Rob. L. Jansson</i> i Aspeboda	<i>Jöns Nilsson</i> i Bästekille
<i>Sven Gustafson</i> Göteborg	<i>Harald Hallén</i>	<i>Helga Sjöstrand</i>
<i>Harald Larsson</i> i Hedenåset	<i>Gunnar Larsson</i> i Luttra	<i>Carl Lindberg</i>
<i>Ernst V. Staxäng</i>	<i>C. O. Carlsson</i> i Bakeröd	<i>Carl Östlund</i>
<i>Erik Magnusson</i>	<i>Gustav Boija</i>	<i>Edvin Jacobsson</i>
<i>Ivar Johansson</i> i Mysinge	<i>Einar Johansson</i>	<i>Axel Landgren</i>
